

**Wyrok z dnia 5 lipca 1995 r.
I PRN 30/95**

Nauczyciel szkoły podstawowej prowadzący zajęcia wychowania fizycznego w grupach międzyklasowych ma prawo do dodatku z tytułu prowadzenia zajęć w klasach łączonych (§ 14 ust. 1 pkt 2 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 lutego 1994 r. w sprawie wynagrodzenia nauczycieli - M.P. Nr 10, poz. 80 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Walerian Sanetra, Jadwiga Skibińska-Adamowicz,

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 1995 r. sprawy z powództwa Zbigniewa B. przeciwko Urzędowi Gminy w R.W., Szkole Podstawowej w P. i Kuratorium Oświaty w T. o wynagrodzenie, na skutek rewizji nadzwyczajnej Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność" [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 24 listopada 1994 r. [...]

1. u c h y l i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Dębicy z dnia 19 września 1994 r., [...] w stosunku do pozwanej Szkoły Podstawowej w P. i w tym zakresie sprawę przekazał temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania,

2. o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną w pozostałej części.

U z a s a d n i e n i e

Powód Zbigniew B. w pozwie z dnia 8 sierpnia 1994 r. domagał się zasądzenia od Szkoły Podstawowej w P. oraz Urzędu Miasta i Gminy w R.W., a następnie także od Kuratorium Oświaty w T., dodatku do wynagrodzenia z tytułu prowadzenia zajęć w klasach łączonych od dnia 1 września 1990 r. wraz z odsetkami.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Dębicy oddalił powództwo. Sąd ten ustalił, że powód został zatrudniony w pozwanej Szkole dnia 1 września 1990 r. jako nauczyciel wychowania fizycznego. Powód był jedynym nauczycielem tego przedmiotu w Szkole. Prowadził zajęcia w grupach międzyklasowych złożonych z dziewczynek z klas V i VI i oddzielnie z klas VII i VIII oraz z chłopców z klas V i VI i oddzielnie z klas VII i VIII. W każdej z tych grup powód realizował jeden program, w ramach którego stopniowano trudność ćwiczeń w zależności od wieku dzieci, ich predyspozycji fizycznych i t.p. Z zapisów w dzienniku lekcyjnym nie wynika, aby powód na jednej jednostce lekcyjnej w grupie międzyklasowej realizował dwa programy. Zdaniem Sądu I instancji do powoda nie ma zastosowania § 14 ust. 1 pkt. 2 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 lutego 1994 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli (M.P. Nr 10, poz. 80), przyznający 25% dodatku za trudne warunki pracy w klasach łączonych, gdyż prowadził on zajęcia w grupach międzyklasowych, a nie w klasach łączonych.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie oddalił rewizję powoda. Sąd ten wskazał, że cyt. zarządzenie MEN z dnia 4 lutego 1994 r. nie określa, co należy rozumieć przez klasę łączoną. Natomiast zarządzenie Ministra

Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 1992 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach ogólnokształcących i zawodowych (Dz.Urz. MEN nr 2 poz.12 ze zm.) stanowi w § 9 ust. 4, że zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone są w grupach liczących nie mniej niż 15 i nie więcej niż 30 uczniów od IV klasy szkoły podstawowej oraz w szkołach ponadpodstawowych, oddzielnie z chłopcami i dziewczętami. W przypadku mniejszej liczby dziewcząt i chłopców należy tworzyć grupy międzyklasowe lub międzyoddziałowe. Zarządzenie to nie używa w tym przypadku określenia "klasy łączone", lecz "grupy międzyklasowe lub międzyoddziałowe", podczas gdy pojęcie "klasa łączona" jest użyte w tym samym zarządzeniu w § 5 ust. 1. Oznacza to - zdaniem Sądu II instancji - że "klasa łączona" i "grupa międzyklasowa" są różnymi pojęciami. Przy grupie międzyklasowej mamy do czynienia z prowadzeniem zajęć z częścią uczniów z kilku klas, podczas gdy w klasie łączonej prowadzone są zajęcia z całymi klasami. Ponadto z § 5 ust. 1 cyt. zarządzenia MEN z dnia 28 maja 1992 r. wynika, że zasady tworzenia oddziałów z klas łączonych są określone w ramowym planie nauczania, stanowiącym załącznik do tego zarządzenia. Dla szkół, w których liczba uczniów przekracza 100, ramowe plany nauczania nie przewidują tworzenia klas łączonych, a pozwana Szkoła liczy 159 uczniów. Sąd II instancji odniósł się także do interpretacji spornych przepisów dokonanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, w której przyjęto, że nauczycielowi wychowania fizycznego prowadzącemu zajęcia z grupą złożoną z klas niższych i wyższych przysługuje 25% dodatku. Sąd II instancji stwierdził, że nie jest związany tą interpretacją i wysunął wniosek de lege ferenda postulując bardziej precyzyjne formułowanie aktów prawnych.

Wyrok ten został zaskarżony rewizją nadzwyczajną przez NSZZ "Solidarność". Skarżący zarzucił wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego i wniósł o jego zmianę polegającą na zasądzeniu od pozwanej Szkoły Podstawowej w P. na rzecz powoda Zbigniewa B. 25% dodatku za prowadzenie klas łączonych wraz z ustawowymi odsetkami względnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono, że zgodnie z § 14 ust. 1 ramowego statutu szkół publicznych podstawową jednostką organizacyjną szkoły jest oddział złożony z uczniów, którzy w jednorocznym kursie nauki danego roku szkolnego uczą się wszystkich przedmiotów obowiązkowych określonych planem nauczania, zaś pojęcie "klasa" oznacza poszczególne lata nauczania, począwszy od klasy I do klasy VIII w szkole podstawowej. Dla tej samej klasy nauczania może być tworzone kilka lub kilkanaście oddziałów w zależności od liczby uczniów w szkole, ale nie odwrotnie, na każdym poziomie nauczania może być tylko jedna klasa, a w sumie w szkole podstawowej może być tylko osiem klas. Ponadto, zgodnie z § 17 ust. 1 ramowego statutu, statut szkoły określa tryb corocznego dokonywania podziału oddziałów na grupy na zajęciach wymagających specjalnych warunków nauki i bezpieczeństwa, co dotyczy m.in. prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego. Zgodnie z tym przepisem w § 9 ust. 4 zarządzenia MEN z dnia 28 maja 1992 r. w sprawie ramowych planów nauczania zostało wprowadzone postanowienie, że zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone są w grupach liczących nie mniej niż 15 i nie więcej niż 30 uczniów od klasy IV szkoły podstawowej, oddzielnie z chłopcami i oddzielnie z dziewczętami, a w przypadku małej liczby dziewcząt lub chłopców należy tworzyć grupy międzyklasowe lub międzyoddziałowe. Oznacza to - zdaniem skarżącego - że jeżeli nauczyciel prowadzi

zajęcia w grupach międzyklasowych, tj. w grupach złożonych z uczniów klas niższych i wyższych, to spełnia on dyspozycje z § 14 ust. 1 pkt 2 zarządzenia MEN z dnia 4 lutego 1994 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli i przysługuje mu dodatek w wysokości 25% stawki godzinowej za każdą przepracowaną w tych klasach godzinę nauczania. Ponadto skarżący postawił zarzut, że Sąd rewizyjny w sposób błędny ustalił w zaskarżonym wyroku, że tylko w tych wyjątkowych sytuacjach, gdy utworzono w małych szkołach klasy łączone w trybie § 5 ust. 1 zarządzenia MEN z dnia 28 maja 1992 r. w sprawie ramowych planów nauczania, można mówić o prowadzeniu zajęć w klasach łączonych, za które przysługuje nauczycielowi dodatek za trudne warunki pracy w wysokości 25% stawki godzinowej. Rezultatem tego błędnego rozumowania jest stwierdzenie w zaskarżonym wyroku, że ponieważ powód pracuje w szkole liczącej 159 uczniów, w której klasy łączone w wyżej opisanym trybie tworzone być nie mogą, to omawiany dodatek powodowi nie przysługuje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona w odniesieniu do pozwanej Szkoły Podstawowej w P.

Przepis § 14 ust. 1 pkt 2 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 lutego 1994 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli (M.P. Nr 10, poz. 80 ze zm.) stanowi, że nauczycielom szkół podstawowych prowadzącym zajęcia w klasach łączonych przysługuje dodatek w wysokości 25% stawki godzinowej za każdą przepracowaną w tych klasach godzinę nauczania. Tak samo prawo powoda do spornego dodatku było uregulowane w poprzednio obowiązującym § 16 ust. 1 pkt 8 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 lipca 1989 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli (M.P. Nr 29, poz. 222 ze zm.), obowiązującym do dnia 31 grudnia 1993 r.

Pojęcie "klasy" określa art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 425 ze zm.). Według tego przepisu struktura organizacyjna szkoły podstawowej obejmuje klasy I-VIII. Wynika stąd wprost, że klasa oznacza pewien określony poziom nauczania. Prowadzenie zajęć w klasach łączonych oznacza zatem pracę z takim zespołem uczniów, który składa się z uczniów będących na różnym poziomie nauczania. Organizacyjnie te zespoły uczniów tworzą oddziały lub grupy.

Zgodnie z § 14 ust. 1 zarządzenia Nr 14 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 czerwca 1992 r. w sprawie ramowego statutu szkół publicznych dla dzieci i młodzieży (Dz.Urz. MEN Nr 4, poz. 18) podstawową jednostką organizacyjną jest oddział złożony z uczniów, którzy w jednorocznym kursie nauki danego roku szkolnego uczą się wszystkich przedmiotów obowiązkowych, określonych planem nauczania. Natomiast w odniesieniu do małych szkół, liczących do 100 uczniów, zasady tworzenia oddziałów określają przepisy w sprawie ramowych planów nauczania (§ 14 ust. 2 tego zarządzenia). Przepisy te są zawarte w zarządzeniu Nr 13 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 1992 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach ogólnokształcących i zawodowych (Dz.Urz. MEN Nr 2, poz. 12 ze zm.). Przepis § 5 ust. 2 pkt 1 tego zarządzenia używa pojęcia "klasy łączone" stanowiąc, że w razie trudnych warunków można w planie nauczania "wprowadzić inne niż w ramowym planie nauczania zasady tworzenia oddziałów z klas łączonych".

Drugą formę organizacyjną zespołu uczniów stanowią grupy. Według § 17 cyt. zarządzenia Nr 14 MEN, statut szkoły określa podział oddziału na grupy na zajęciach wymagających specjalnych warunków nauki i bezpieczeństwa. Przepisy § 18 tego zarządzenia dopuszczają także tworzenie grup międzyoddziałowych, międzyklasowych i międzyszkolnych. Szczegółowe warunki tworzenia grup określa zarządzenie Nr 13 MEN. W odniesieniu do zajęć z wychowania fizycznego w § 9 ust. 4 stanowi ono, że te zajęcia prowadzone są w grupach, liczących nie mniej niż 15 i nie więcej niż 30 uczniów od klasy IV szkoły podstawowej, oddzielnie z chłopcami i dziewczętami. W przypadku małej liczby dziewcząt lub chłopców należy tworzyć grupy międzyklasowe lub międzyoddziałowe.

Interpretacja przepisu § 14 ust. 1 pkt 2 cyt. zarządzenia MEN z dnia 4 lutego 1994 r. dokonana przez Sądy obu instancji nie jest prawidłowa. Przepis ten stanowi o "prowadzeniu klas łączonych", nie ogranicza on zatem prawa do spornego dodatku tylko do nauczycieli prowadzących zajęcia w oddziałach (składających się z uczniów różnych klas). Stąd też pojęcie klasy łączonej z § 5 ust. 2 pkt 1 zarządzenia MEN Nr 13, mające zastosowanie do tworzenia oddziałów w małych szkołach, nie może przesądzać o braku prawa powoda do tego dodatku. Prowadzenie zajęć w grupach jest drugą formą organizacji procesu nauczania, która też może -jak w niniejszej sprawie - polegać na odbywaniu zajęć z uczniami różnych klas. Nauczyciel nabywa wówczas prawo do omawianego dodatku.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji powinien ustalić wysokość należnego powodowi dodatku oraz rozważyć kwestię częściowego przedawnienia roszczeń powoda (art. 291 § 1 w zw. z art. 292 § 2 k.p.).

Oddalenie powództwa wobec Urzędu Miasta i Gminy w R.W. oraz Kuratorium Oświaty w T. było zgodne z prawem. Szkoła jest bowiem zakładem pracy w rozumieniu art. 3 k.p. i ponosi odpowiedzialność wobec pracownika za swoje zobowiązania.

Z powyższych względów na podstawie art. 421 § 1 i art. 422 § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

=====